

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Waanzin

6 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de overeenkomst tussen Descartes' benadering van emoties en de beschreven opvatting over melancholie in de Oudheid: een fysiologische benadering 1
- een uitleg aan de hand van Descartes' definitie van droefheid: een gewaarwording van een onaangename lichamelijke verandering door een kwaad of gebrek 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Descartes' benadering van emoties sluit aan bij de opvatting over melancholie in de Oudheid omdat beide uitgaan van een fysiologische benadering van emoties. Dat wil zeggen dat emoties in de eerste plaats lichamelijke gewaarwordingen zijn. Volgens de Grieken veroorzaakt de lichamelijke overproductie van zwarte gal een ervaring van droefheid en zinloosheid. Dit is vergelijkbaar met Descartes' opvatting dat de passies gepaard gaan met veranderingen in het hart of het bloed 1
- Descartes' definitie van droefheid luidt: een onaangenaam kwijnen door het ongemak dat de ziel ondervindt van een kwaad of gebrek, dat haar door hersenindrukken als iets van haarzelf wordt voorgesteld. Uit het feit dat de ziel het kwijnen ondervindt door hersenindrukken blijkt dat de emotie droefheid voor Descartes een gewaarwording is. Bovendien gaan alle passies volgens hem gepaard met een verandering van het bloed of het hart. Droefheid betreft dus de gewaarwording van een lichamelijke verandering 1

7 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het terugtrekken van de woudmannen niet overeenkomt met Aristoteles' opvatting over hoe je dient om te gaan met woede: zoeken naar het deugdethische midden tussen gelatenheid en opvliegendheid 1
- een uitleg dat Aristoteles' opvatting dat woede gepaard gaat met pijn wegens een blijk van geringschatting van toepassing is op de woudmannen: afwijzing van de geliefde 1
- een uitleg dat Aristoteles' opvatting dat woede gepaard gaat met het genotvolle vooruitzicht op wraak niet van toepassing is op de woudmannen: woede juist niet botvieren op de geliefde 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Aristoteles is woede alleen gepast als deze het midden houdt tussen gelatenheid en opvliendheid. De woudmannen geven weliswaar geen gehoor aan hun genotvolle vooruitzicht op wraak, maar gaan ook niet bewust op zoek naar de deugdelijke gematigdheid van hun woede. Zij trekken zich terug in de bossen omdat zij hun woede en wraakgevoelens niet in de hand hebben. Zij gaan niet bewust de zoektocht aan om de grenzen van hun opvliendheid te verkennen en bij te sturen • Volgens Aristoteles is woede pijnlijk vanwege een blijk van geringschatting. Dit is ook aan de hand bij de woudmannen: dat hun geliefde hen heeft afgewezen kun je opvatten als een blijk van geringschatting die ongetwijfeld pijn doet • Volgens Aristoteles gaat woede gepaard met het genotvolle vooruitzicht op wraak. In het geval van de woudmannen is die afwezig. Ze trekken zich juist terug in de bossen zodat ze hun woede niet kunnen botvieren op hun geliefde 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
8	maximumscore 4	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de trots van Nebukadnessar in tekst 4 aansluit bij de Humes opvatting over trots: trots heeft altijd betrekking op onszelf voor zover er sprake is van een bijzondere eigenschap of een speciale prestatie, in dit geval de bouw van het indrukwekkende Babel • een uitleg dat de trots van Nebukadnessar in tekst 4 aansluit bij Aristoteles' opvatting over trots: trots is de juiste balans tussen hoge verdiensten en hoge ambities, in dit geval betreffen die de bouw van het indrukwekkende Babel • een argumentatie met welke twee opvattingen over trots de kandidaat het niet eens is • een beargumenteerde afweging met welke opvatting over trots de kandidaat het wel eens is, die in tekst 5, die van Hume of die van Aristoteles 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> De trots van Nebukadnessar in tekst 4 sluit aan bij de opvatting over trots van Hume omdat Nebukadnessars' trots het 'ik' betreft. De oorzaak van zijn trots is gelegen in een bijzondere prestatie, namelijk de indrukwekkende bouw die Nebukadnessar heeft gerealiseerd ter ere van zijn majesteit 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De trots van Nebukadnessar in tekst 4 sluit aan bij de opvatting over trots van Aristoteles omdat Nebukadnessars trots voortkomt uit hoge ambities en hoge verdiensten. Hij is immers koning en heeft de indrukwekkende stad gebouwd tot eer van zijn majesteit. Een hoge ambitie (een stad bouwen) en een hoge verdienste (de stad is indrukwekkend) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Ik ben het oneens met Humes opvatting over trots omdat hij trots niet afwijst als ondeugd. Trots heeft inderdaad altijd betrekking op het 'ik' maar juist daarom zou trots moeten worden afgewezen. Ook met Aristoteles' opvatting over trots ben ik het niet eens omdat hij trots beschouwt als de kroon op een voortreffelijk leven en een waardige houding. De enige kroon op een voortreffelijk leven zou de onderwerping aan God betekenen en onmogelijk kunnen worden ingevuld door een fiere houding vanwege eigen ambities en verdiensten. Tenzij die verdiensten en ambities het respect voor en het geloof in God behelzen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Omdat de opvattingen van Hume en Aristoteles een positieve, of in elk geval geen negatieve, waardering aan trots geven, ben ik het het meest eens met de opvatting in tekst 5 dat trots een ondeugd is. Wie trots is op zichzelf keert zich af van God. Als mens ben je altijd onderworpen aan de wil van God. Je daarboven verheffen is een hoofdzonde 	1

Opmerking 1

Aan een beargumenteerde afweging waarin de opvatting van Hume of Aristoteles wordt verdedigd, en waarin wordt beargumenteerd waarom juist niet de andere twee opvattingen van trots worden verdedigd, kunnen ook scorepunten worden toegekend.

Opmerking 2

Wanneer in een beargumenteerde afweging geen van de drie gevraagde opvattingen wordt verdedigd, kunnen alleen scorepunten worden toegekend:

- *mits de argumentatie filosofisch relevant en steekhoudend is;*
- *én wanneer voor elk van de drie opvattingen – die van Hume, Aristoteles en die in tekst 5 – wordt beargumenteerd waarom de kandidaat het er niet mee eens is.*

Vraag	Antwoord	Scores
9	<p>maximumscore 3</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat Sartre de angst voor de heksen als ‘vrees’ zou beschouwen voor zover het gaat om de concrete vrees van het verstoren van de orde en het berokkenen van kwaad • een argumentatie dat Sartre de angst voor heksen als ‘angst’ zou beschouwen voor zover het de onbestemde angst betreft van de bedreiging van het redelijke en vrije mens-zijn • een uitleg van existentiële angst als onbestemde angst gegeven met onze vrijheid en sterfelijkheid 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sartre zou de angst voor de heksen ‘vrees’ noemen voor zover het gaat om de angst voor het verstoren van de orde en het berokkenen van kwaad. Vrees heb je voor wat jou bedreigt en betreft een concreet object: een heks die anderen kwaad berokkent of de orde verstoort is concreet • Sartre zou de angst voor de heksen ‘angst’ noemen voor zover het gaat om de bedreiging van het redelijke en vrije mens-zijn. Angst heb je ten opzichte van jezelf in het wantrouwen van je eigen reacties. Dit betreft een onbestemde angst die ons eigen mens-zijn aangaat voor een niet-concreet object: het redelijke en vrije mens-zijn • Existentiële angst is onbestemde angst die gegeven is met ons mens-zijn en te maken heeft met het besef dat we sterfelijke wezens zijn. Deze angst is een stemming of toestand waarin de mens zich bevindt waarin hij betrokken is op het onbekende, het niets of de vrijheid 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
10	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bestaat uit de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een weergave dat Foucault onder disciplineren een onzichtbare onderwerpende en normaliserende macht verstaat • een uitleg dat disciplineren het tegenovergestelde is van Sartres opvatting dat de mens veroordeeld is tot vrijheid 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foucault gaat ervan uit dat de mens wordt gedisciplineerd. Dat wil zeggen dat hij altijd is onderworpen aan en wordt genormaliseerd door een onzichtbare macht die bepaalt wat normaal is en uitsluit wat niet normaal is • Volgens Foucault heeft deze disciplinaire macht een expliciete rol gespeeld in de manier waarop men door de eeuwen heen over waanzin dacht. De mens is niet vrij, maar wordt bepaald door deze macht die de een uitsluit en de ander niet. In die zin is de mens volgens Foucault niet vrij zoals Sartre beweert. Volgens Sartre is de mens namelijk veroordeeld tot vrijheid die ons dwingt tot het maken van keuzes 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 3</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerd standpunt of de kandidaat waanzin positief of negatief waardeert 1 • aan de hand van een uitleg in hoeverre waanzin volgens de kandidaat wel of niet noodzakelijk is voor een menswaardig bestaan 1 • aan de hand van een uitleg dat (één van de volgende twee): 1 <ul style="list-style-type: none"> – Nussbaum emoties waardeert als noodzakelijk voor een menswaardig bestaan; – Seneca emoties waardeert als schadelijk voor een menswaardig bestaan. 	
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ik waardeer waanzin negatief. Iemand die waanzinnig is heeft zijn verstand verloren en leeft niet onder leiding van de rede. Een waanzinnige kan zijn handelen en denken wat dat betreft geen richting geven of moreel onderscheid maken tussen goed en kwaad. Dit zijn voor mij voorwaarden voor het leiden van een menswaardig bestaan 1 • Ik vind emoties niet noodzakelijk voor het leiden van een menswaardig bestaan. Een menswaardig bestaan is gebaseerd op de rede en emoties ondermijnen de rede. Het zijn dwalingen waardoor je je niet al te zeer moet laten meeslepen omdat ze het begin zijn van waanzin en redeloosheid. Ik waardeer waanzin zoals ik emoties waardeer: een dwaling die afleidt van een menswaardig bestaan geleid door de rede 1 • Ik baseer mijn opvatting op de negatieve waardering die Seneca geeft aan emoties. Voor een menswaardig bestaan dient juist een staat van apatheia bereikt te worden waarin alle emoties tot rust zijn gekomen 1 <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ik waardeer waanzin positief. Enige waanzin maakt dat je niet langs de geijkte wegen durft te denken, dat je creatief bent en tot wezenlijk nieuwe inzichten kunt komen. Door dergelijke inzichten kun je beter van het leven genieten en er in volle glorie aan deelnemen. In die zin vind ik waanzin positief: nieuwsgierigheid, een optimale ervaring en visionaire gedachten maken het bestaan menswaardig 1 • Ik vind dat emoties noodzakelijk zijn voor het leiden van een menswaardig bestaan. Ze geven informatie over wat we belangrijk vinden in het leven en zijn in die zin onontbeerlijk. Ik waardeer waanzin zoals ik emoties waardeer: als vitale bronnen van informatie 1 • Ik baseer mijn opvatting op de positieve waardering die Nussbaum geeft aan emoties. Emoties geven ons informatie over wat we belangrijk vinden en zijn noodzakelijk voor een menswaardig bestaan 1 	
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Ook aan een ander beargumenteerd standpunt over de waardering van waanzin kan 1 scorepunt worden toegekend, mits beargumenteerd aan de hand van de noodzakelijkheid voor een menswaardig bestaan en de waardering van emoties van Nussbaum of Seneca.</i></p>	